

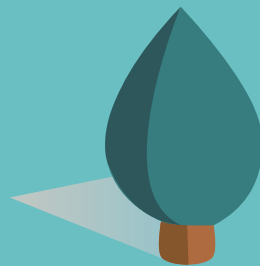
Magyarország-Szerbia
IPA Határon Átnyúló Együtműködési Program

A Program az Európai Unió
társfinanszírozásával valósul meg

MAGYARORSZÁG-SZERBIA

IPA Határon Átnyúló Együtműködési Program

PÉLDAÉRTÉKŰ EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

a Magyarország-Szerbia IPA Határon Átnyúló Együtműködési
Program keretében

Magyarország-Szerbia

IPA Határon Átnyúló Együtműködési Program

A Program az Európai Unió
társfinanszírozásával valósul meg

PÉLDAÉRTÉKŰ EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

a Magyarország-Szerbia
IPA Határon Átnyúló Együtműködési
Program keretében

MINISZTERELNÖKSÉG

Република Србија
Влада
Канцеларија за европске интеграције
Republic of Serbia
Government
Serbian European Integration Office

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	3
KÖZLEKEDÉSI INFRASTRUKTÚRA ÉS SZÁLLÍTÁS	5
HUSRB/0901/111/005 Ásotth. - Bvin	6
HUSRB/0901/112/153 DKMT railway	8
HUSRB/1002/112/141 SuSze pubtrans	10
KÖRNYEZET	13
HUSRB/0901/121/060 TRMODELL	14
HUSRB/1002/121/088 MERIEXWA	16
HUSRB/0901/122/169 Animal Health	18
HUSRB/1002/122/195 SAFE	20
HUSRB/1203/121/237 eWAM	22
TÁRSADALMI BEILLESZKEDÉS: NŐK, ETNIKAI KISEBBSÉGEK, FOGYATÉKKAL ÉLŐK, IFJÚSÁG ÉS ÖREGEDŐ TÁRSADALOM, VIDÉKI LAKOSSÁG	25
HUSRB/1203/211/228 Business Women	26
HUSRB/1203/222/088 TECOS	28
HUSRB/1203/221/204 EDUCOOP	30
HUSRB/0901/222/131 Pannonian Care	32
HUSRB/0901/222/141 Falugondnokság	34
KULTÚRA, ÖRÖKSÉG ÉS TURIZMUS	37
HUSRB/1203/212/121 DIAMOND	38
HUSRB/1002/212/107 Museum pass	40
HUSRB/0901/221/044 GastroTrain	42
HUSRB/1203/222/113 CULTRAIL	44
HUSRB/1002/222/212 ThePer	46
TUDOMÁNY, INNOVÁCIÓ ÉS EGÉSZSÉG	49
HUSRB/1203/214/025 NCTCN SHIFSS Z12	50
HUSRB/1002/222/022 DRUGS	52
HUSRB/1203/214/230 HELICO	54

BEVEZETÉS

Ez a kiadvány azzal a céllal született meg, hogy egy helyen mutasson be néhány kiváló példát a projekt partnerszervezetek közötti jó együttműködésre, melyek a Magyarország–Szerbia IPA Határon Átnyúló Együttműködési Program projektjeit jellemezték 2007 és 2013 között. A projektek a Magyarország és Szerbia közötti határrégióban, az Előcsatlakozási Támogatási Eszköz (IPA) társfinanszírozásával valósultak meg.

Három pályázati felhívásra 639 projektjavaslat érkezett, amelyből összesen 204 projekt valósult meg. Ezek mindegyike megtalálható az angol, magyar és szerb nyelven megjelent Projektkatalógusban.

Vitathatatlan, hogy mind a 204 projekt dicséretre méltó eredményeket mutathat fel a partnerek közötti jó együttműködésen keresztül. Helyszűke miatt kiadványunkban a példás együttműködést csupán a megvalósult projektek tizedének bemutatásával érzékeltetjük.

A Program hozzájárulása a különböző tevékenységek és interakciók széles skálájához már a Projektkatalógusban szereplő projektek leírásaiból is kitűnik: infrastruktúra, környezet, turisztikai és gazdasági fejlődés, sport, kultúra és művészetek – hogy csak néhányat említsünk. Az olyan eredmények, mint a felújított vagy újonnan épített utak és kerékpárutak kilométerei, a renovált épületek, felszerelt laboratóriumok, sportközpontok, parkok, a korszerűsített eszközállományok, stb., azonnali pozitív hatásai nyilvánvalóak.

Ugyanilyen fontosak a kevésbé kézzelfogható, de gyakran tartósabb eredmények is. A Program hozzájárulása a magyarországi és szerbiai szervezetek, intézmények és emberek közötti kapcsolatok létesítéséhez és erősítéséhez ugyan kevésbé megfigyelhető és nem könnyen mérhető, de szintén megkérdőjelezhetetlen.

Annak érdekében, hogy a Program kézzelfogható és megfoghatatlan eredményeit is bemutathassuk, ez a kiadvány 42, a magyar-szerb határrégióban élő érintett¹ beszámolóit is tartalmazza. Ahogy arra a kedves olvasó is felfigyelhet majd a beszámoló olvasása közben, ezekben az emberekben van két közös dolog: mind a határrégióban élnek, és mindennapi életük során is tapasztalhatták a Program hatásait és előnyeit. Beszámolóik részleteit e kiadványban közöljük, hogy ezzel is bemutassuk tapasztalataikat, de minden projektpartner, és a Programot megvalósító intézmények munkáját is, amit az elmúlt 7-8 év során végeztek el.

Ezen eredmények és pozitív hatások számos szerbiai és magyarországi intézmény jól szervezett, koordinált munkájának köszönhetőek. Nem utolsó sorban pedig, a Program valóságba való zökkenőmentes átültetése, illetve tervezett céljainak és eredményeinek elérése nem lett volna lehetséges Magyarország, Szerbia és az Európai Bizottság intézményeinek erős elhatározottsága, folyamatos támogatása, gyors reagálása és odaadó munkája, valamint a Magyarország–Szerbia IPA Határon Átnyúló Együttműködési Program programszervezetei és hatóságai nélkül.

1 Megjegyzés: néhány interjú-alany nevét biztonsági okokra, illetve az illető kiskorúságára való tekintettel kihagytuk.

KÖZLEKEDÉSI INFRASTRUKTÚRA ÉS SZÁLLÍTÁS

Az új határátkelőhelyek létesítése és a régiek helyreállítása, valamint az ezekhez vezető utak építése és javítása nem csak a határ két oldala közötti fizikai kötélekek erősítéséhez járult hozzá, hanem a határtérség településeinek elszigeteltségét is csökkentette, fejlesztve egyúttal a közlekedési infrastruktúrát, miközben a szállítási útvonalak tervezésére is fókuszált, illetve a tömegközlekedés összehangolását is erősítette a határ mindkét oldalán.

Összekötő út építése Ásothalom és Királyhalom között, a szükséges infrastruktúra megtervezése

A projekt kézzelfogható eredménye a magyarországi Ásothalmot és a szerbiai Királyhalom összekötő 1,5–1,5 km hosszúságú útszakasz a határ mindkét oldalán, amelyet Szabadka Város és a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. közösen épített meg. A projekt továbbá egy, 25 km hosszúságú kerékpárút tervezését, illetve annak környezeti hatásvizsgálatát is tartalmazza a határ mindkét oldalán. Az útépités befejezése után a legfontosabb mérföldkő egy új integrált határátkelő létrehozása volt Magyarország és Szerbia, Ásothalom és Királyhalom között. Az átkelő hivatalos megnyitója 2013. május 16-án volt.

A projekt megoldotta a határtérség ezen részén élők egyik jelentős problémáját. Azelőtt nagy távolságot kellett megtenniük a Röske-Horgos határátkelőig, illetve

a nyári hónapokban sokszor órákat kellett várakozniuk a határátlépésre. A lakosság mobilitása és a határrégió szolgáltatásainak elérhetősége egyaránt javult. A projekt szerepet játszott a határon átnyúló üzleti és gazdasági kapcsolatok létrejöttében, erősödésében. Új üzleti lehetőségeket nyitott meg és növekedést eredményezett a kulturális, turisztikai és oktatási rendezvények számában is.

László Edit, királyhalmi lakos szerint a projekt közvetlenül és közvetetten is hozzájárult otthona névének széles körben való elterjedéséhez. Számára a projekt kétszeresen is pozitív kihatással bír. „Mivel személyesen is igen gyakran lépek át a határt, megnyugtat a tudat, hogy képes vagyok elkerülni a horgosi határátkelőnél feltorlódó nagyobb tömegeket.” – nyilatkozta. Másrészt családjával egy kis telken él az újonnan megépült út mentén, amelyhez már járda és közvilágítás is tartozik, így mindennapi használata is sokkal kellemesebb – nem csak az átutazóban lévők, de a helyi lakosok számára is. Megfigyelte, hogy a falujuk ilyen jellegű részleges urbanizációja mindenképpen hozzájárult az életszínvonal növekedéséhez. A gyorsan megjelenő út menti árusok például jó minőségű, helyi mezőgazdasági portékákkal kínálják az elhaladókat, ami egy új bevételi forrás a helyieknek. Edit biztos benne, hogy vannak még – egyelőre kiaknázatlan - lehetőségek is – például a turizmus fejlesztése.

A magyarországi Kószó Miklós hisz benne, hogy az új út nagyban hozzájárul a két ország jobb kapcsolatához, ami szükségszerűen gazdasági fejlődéssel és a határon átnyúló turizmus növekedésével jár. A határátkelő megnyitása számos utazó számára lehetővé tette az alternatív átkelő használatát, csökkentve ezzel a közlekedési dugókat. Azt mondja, az új határátkelő sokkal gyorsabb átutazást biztosít számára, mint annak megnyitása előtt. Neki, mint a határrégió lakosának egyszerűbb és időtakarékosabb átlépnie a határt, mivel a nyári szünidő idején sincsenek torlódások és fennakadások. Az új átkelő lehetővé teszi a határ két oldalán élő családok számára, hogy gyakrabban láthassák egymást, így erősítve a családi kötelékeket, de emellett a családok megélhetését is segíti. Miklós elmagyarázta, hogy sok család rendelkezik megművelendő földbirtokkal a határ két oldalán, így számukra is kedvező a gyorsabb határátlépés lehetősége. Megjegyezte azt is, hogy jelentősen nőtt a kölcsönös kulturális események száma. A regionális együttműködés sokkal hatékonyabbá és hatásosabbá vált a kultúra, a gazdaság, a vízgazdálkodás, az energiaipar, a földművelés és az állattenyésztés területén is, hogy csak néhányat említsünk.

Ugyanolyan fontosabb
mészföldke az új
integrált
határátkelő

Vezető Kedvezményezett: DKMT Duna-Körös-Maros-Tisza Eurorégiós Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Közhasznú Kft.

Projekt partner: Vlada Autonome Pokrajine Vojvodine - Pokrajinski sekretarijat za privredu

A projekt teljes költségvetése 388,621.00 € | **EU-támogatás (IPA)** 330,327.85 €

Projekt kezdete 2010. 07. 01. | **Projekt vége** 2011. 11. 30.

Szeged–Röszke–Horgos–Subotica– Csikéria–Bácsalmás–Baja vasútvonal megvalósíthatósági tanulmányának kidolgozása

A TEN-T folyosók Magyarországot és Szerbiát egyaránt érintik, ám egy 400 km szélességű övezetben, Budapest és Belgrád között a nyugatról keletre tartó vasúti forgalomnak át kell haladnia az egyik fővároson. Ennek az övezetnek a közepén keresztül, vagyis a legrövidebb úton, nem lehetséges közvetlen vasúti átjárás, így a vasúttal összekötött települések elérése igen időigényes lehet. A régiót átszelő vasútvonal hiánya nem csupán a személyszállítás, de a teherforgalom szempontjából is problémát jelent.

A Szeged–Röszke–Horgos–Szabadka–Csikéria–Bácsalmás–Baja útvonal biztosíthatja a szárazföldi összeköttetést az Adriai- és a Fekete-tenger legnagyobb kikötői között

a Rijekát (Horvátország) és Konstancát (Románia) összekötő vasútvonal részeként. Ily módon lehetővé válhat a kikötők közötti áruszállítás, kikerülve a túlterhelt utakat. A projekt egy megvalósíthatósági tanulmány kidolgozását tartalmazza, amit követően a partnerek együttes erővel megkezdhetik a tervezési fázist és előkészíthetik az új vasútvonal megépítését.

A magyarországi Káldi István szerint a két ország közötti közlekedési kapocs fejlődésének elősegítése kitűnő vállalkozás. A XX. század elején Szeged volt az Alföld, de talán az egész Kárpát-medence egyik legfontosabb vasúti csomópontja. A Bécsbe tartó Orient Express közvetlen összeköttetést biztosított Párizssal, Temesvárral, Bukaresttel és Konstantinápolyval. A hajdani Alföld-Rijeka vasútvonal összekötötte keletet és nyugatot, Nagyváradon, Szegeden, Szabadkán és Baján keresztül terményeket szállítva Erdélyből és az Alföldről Rijeka kikötőjébe. A viharos XX. századdal ezek a kapcsolatok megszakadtak, de újjá kell kovácsolnunk őket.

*A társaságokat
nem lehet megszüntetni,
de csökkenteni igen*

A szerbiai Juhász Bálint úgy gondolja, hogy ez a projekt különös jelentőséggel bír a térség minden lakosára nézve, megnöveli a régió mobilitását és összekötöttségét, közvetlenül befolyásolva ezzel a határtérség gazdasági versenyképességét a szomszédok közötti jó viszonyra alapozva. Először is, a Szeged-Röszke-Horgos-Szabadka-Csikéria-Bácsalmás-Baja vasútvonal a régió két legnagyobb városát, Szegedet és Szabadkát kötné össze. Ez megkönnyítené egyben a határtérség kisebb települései közötti összeköttetést is. A Duna Bajához közeli kikötőjét Szabadka ipari övezetével, esetleg a Szegedi vasúti csomópontot Zenta kikötőjével kapcsolhatná össze, így a Tisza folyóval való összekötés lehetősége gazdasági nézőpontból sem jelentéktelen elgondolás. Ez a vasúti összeköttetés várhatóan új munkahelyeket teremt majd, továbbá erősíti a gazdasági versenyképességet és a közösségi összetartást a régióban.

Vezető Kedvezményezett: Javno preduzeće za prevoz putnika u gradskom i prigradskom saobraćaju „Subotica-trans“, Subotica

Projekt partner: Közlekedéstudományi Intézet Nonprofit Kft (Dél-alföldi Regionális Közlekedésszervezési Iroda)

A projekt teljes költségvetése 301,613.96 € | **EU-támogatás (IPA)** 256,371.86 €

Projekt kezdete 2011. 11. 01. | **Projekt vége** 2013. 09. 30.

Integrált tömegközlekedési rendszer létrehozása a Szabadka–Szeged régióban

Szabadka és Szeged több szempontból is igen közel áll egymáshoz. A két város közötti ingázás a határtérségben élő és dolgozó emberek közül sokaknak mindennapjaik velejárója. Egy integrált tömegközlekedési rendszer könnyebbé, gyorsabbá és kényelmesebbé teszi az utazást a Szabadka-Szeged régióban.

A határon átnyúló projekt közösségi közlekedési hálózatát egy elektronikus vezérlési, tervezési és információs felület támogatja. Az új integrált rendszer magában foglalja az összehangolt járatokat (vonat és busz), egy integrált elektronikus jegykiadó rendszert és egy valós idejű elektronikus utas tájékoztató rendszert. A különböző tömegközlekedési vállalatok menetrendjei összehangolása segítségével a tömegközlekedés különböző formái közötti átszállás egyszerűbbé vált. Az elektronikus platform bemutatásaként

2012 novemberében Szabadkán elindították az integrált jegykiadási rendszert. A megkezdett folyamat közvetve segíti az egész térség mobilitását és hálózatosodását, kiemelt szerepet játszva a régió fejlődésében.

A szerbiai Vukelić Andor szerint ez a projekt nagyon fontos, mivel a rendszer hasznos információkat nyújt és tárol, mint például a jegyeladások, a járművek nyomon követése vagy az utasok száma a buszon. Ezzel az információval a buszvállalatok könnyen, valós időben ismernek fel és azonosítanak bármilyen helyzetet, legyen szó kereskedelmi buszjáratokról, jegyeladásokról, az utasok számáról vagy éppen egy esetlegesen lerobbant járműről. Ez egy fantasztikus, precíz rendszer, pont a valós időben elérhető információ miatt. Andor elmagyarázza, hogy az új flottaigazgatási rendszer kedvező mind a vállalatoknak, mind az utazóknak. Egyrészt a vállalatok gyorsan, valós időben képesek reagálni bármilyen problé-

mára, másrészt pedig az utasok is elégedettek – és ez a legfontosabb. Az új rendszer megmutatta, milyen hasznos is a polgárok számára, mivel egy szabadkai buszmegállóban elektronikus információs paneleknek köszönhetően ők is információhoz juthatnak a busz várható érkezési idejét illetően. A hozzátétőleges érkezési időt nyomon követhetik továbbá mobiltelefonjaikon, az új e-kártyák pedig megkönnyítik a buszra való felszállást és egyszerűbbé teszik az utazás minden mozzanatát. Az utazáshoz mindössze egy „elektronikus pénztárcára” van szükség, és a jegy már meg is vásárolható a sofőrtől függetlenül.

Gajda Attila, szegedi tanár hozzáteszi, hogy számára azért fontos ez a projekt, mert kettős állampolgár, és a határ közelében lakik. Családtagjai, barátai, üzlettársai vannak a határ mindkét oldalán, így első kézből tapasztalhatta, hogy egy ilyen projekt nagyban hozzájárulhat az emberek utazásainak megkönnyítéséhez. Rámutat, hogy üzleti ügyek miatt ő maga is igen sokat utazik Szeged és Szabadka között, és néha igénybe veszi a tömegközlekedési eszközöket is. Tapasztalta, hogy rengeteg ember utazik így rendszeresen, és sokszor idővesztéssel és a könnyen elérhető információ hiányával kell szembesülniük, éppen ezért jöhet jól nekik ez az újítás.

Egyszerűbb,
gyorsabb és
kényelmesebb
tömegközlekedés

KÖRNYEZET

A határrégiók közös természeti öröksége és vízi útvonalai felelősségteljes hozzáállást követelnek meg védelmük és fenntartásuk érdekében. Ezen a területen számos megvalósult projekt tűzte ki célul a környezeti fejlődés támogatását, például az állategészségügyi helyzet nyomkövetésével és néhány vízgazdálkodási kezdeményezéssel a határrégióban.

Vezető Kedvezményezett: Alsó-Tisza vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság

Projekt partner: Javno Vodoprivredno Preduzeće „Vode Vojvodine“, Univerzitet u Novom Sadu,
Fakultet tehničkih nauka, Centar za hidrotehniku i geodeziju

A projekt teljes költségvetése 660,805.82 € | **EU-támogatás (IPA)** 561,684.95 €

Projekt kezdete 2010. 08. 01. | **Projekt vége** 2012. 01. 31.

A Tisza folyó modellezése a folyó magyar–szerb közös szakaszán, mérőeszközök fejlesztése

Petőfi Sándor, nagy magyar költő egyik versében az isteni folyó átváltozását dicsőíti, életre keltve azt az erőt, amellyel a folyó áttör a gáton és végigúdul az Alföldön. A költészetet hátrahagyva, ezt a jelenséget a valós életben a folyót övező területeken élők nagyon is jól ismerik. Vizeink feltérképezése életbevágó fontosságú, hiszen az árvizek gyakran pusztító hatásúak. Mivel a természetes vizek nem ismernek határokat, a határon átnyúló projektben résztvevő partnerek egyesített erővel dolgozták ki a Tisza modellezésének hátterét, hogy a hatóságok adott esetben a leghatékonyabban tudjanak cselekedni az árvíz megelőzésének érdekében Magyarországon és Szerbiában egyaránt.

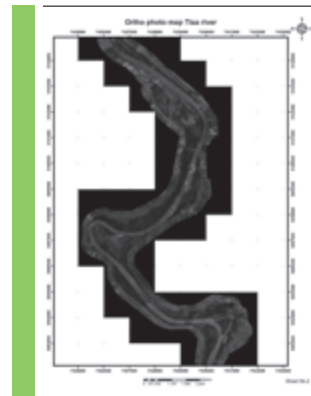
A közös projekt eredménye egy összehangolt folyó/árvíz modellezés a határ mindkét oldalán, mely hozzájárul az árvízvédelmi mérések hatékonyságához, a korszerűsített eszközkészlet és sok-sok hasznos információ, mint például a várható vízszint és a gátszakadás valószínűsége, pedig segíti a döntéshozók további vízgazdálkodási tevékenységét Magyarországon és Szerbiában egyaránt.

Összehangolt
folyómodellezés

Lukić Aleksandra elmondása szerint a projekt nagy jelentőséggel bír a régió számára, de neki személyesen is, hiszen Becsén, Szerbiában van egy Tisza-parti háza. Véleménye szerint az új rendszer bevezetésével, sokkal inkább biztonságban érezheti magát, mivel biztosított az árhullám megfigyelése, mérése, szabályozása és irányítása. Hangsúlyozta, hogy Magyarország és Szerbia együttműködése a régióban elengedhetetlen, mivel a két országot ugyanaz a folyó köti össze.

A magyarországi Lábdy Jenő hozzáteszi, hogy a Tisza a régió elsődleges vízfolyása, és a lakosok többsége az árterületén él. Az árvíz kockázatának

kezelése az egyik legfontosabb feladatunk. A védelmi rendszer fenntartásához kemény munkára van szükség. A szakértők a legutóbbi nagy árvizek adataiból próbálnak új tudományos módszereket kidolgozni a védelmi tevékenység segítésére. Véleménye szerint a két ország közötti kapcsolat vízgazdálkodási ügyekben mindig is igen erős volt. A szakértők hosszú ideje rájöttek, hogy a „víz nem ismer határokat”, és valójában a kivitelezés szempontjából sincsenek határok – együttműködés nélkül lehetetlen hatékony méréseket lefolytatni. Felfedezték, hogy a hatékony együttműködés útjában álló legnagyobb akadály a pénzhiány. Lábdy Jenő szintén hangsúlyozta, hogy ilyen hatékonyságú határon átnyúló együttműködésre az elmúlt 60 évben nem volt példa.

az árvízvédelmi
mérések
hatékonysága

Vezető Kedvezményezett: Szegedi Tudományegyetem

Projekt partner: Univerzitet u Novom Sadu, Prirodno-matematički fakultet, Centar za prostorne informacije
Vojvodine – CPIV, Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka

A projekt teljes költségvetése 507,630.00 € | **EU-támogatás (IPA)** 431,485.50 €

Projekt kezdete 2012. 01. 15. | **Projekt vége** 2014. 01. 14.

Belvízi monitoring, menedzsment és kockázatértékelés Délkelet- Magyarországon és Észak-Szerbiában (távérzékelési és térinformatikai módszerek alkalmazásával)

A belvíz komoly veszélyt jelent Magyarországon, főként Csongrád megyében, valamint Szerbiában is, különösen Vajdaság északi részén. A partnerintézmények elemezték a belvíz különböző fajtáinak kialakulását és figyelemmel kísérték a talajvíz mozgását, akusztikus szenzorokat használva egy erre a célra létrehozott kúttrendszer megfigyelése során. A projekt kidolgozott és kipróbált egy új módszert az elárasztott mezők megfigyelésére távérzékelési módszerekkel gyűjtött adatok alapján, és létrehozott egy internet-alapú térképszervert, amely a belvíz helyzetét ábrázolja a határrégióban. Mindemellett a belvízzel kapcsolatos tudományos eredmények egy tanulmánykötetben jelentek meg.

A projekt egy belvízkockázati modell megalkotását tűzte ki célul, amely képes előre jelezni a belvíz kialakulását, ezáltal lehetővé teheti a hatóságok és a lakosság számára a belvíz kialakulásának megelőzést és a hatékony belvív-védekezést.

A hatalmas adat-, információ és tudásmennyiség, amely a projekt során felhalmozódott, akár hosszú távú megoldáshoz is vezethet erre, a szinte évente felmerülő problémára. E projekt kiváló példája annak, hogyan segítheti elő a sikeres határon átnyúló tudományos együttműködés a környezeti és gazdasági fenntarthatóságot, akár szélesebb körben is.

A magyarországi Dr. Ladányi Zsuzsanna elmondta, hogy a belvíz a Kárpát-medence déli részének egyik legfontosabb környezeti veszélye. Csongrád megyében élve személyesen is tapasztalhatja az elárasztott mezők következményét a mezőgazdaság szemszögéből nézve. A projekt eredményei szerint nagyban hozzájárulnak a jelenség mélyebb megértéséhez, ezzel fontos szerepet játszva a probléma kezelésében. Az új megfigyelési lehetőségek és az alkalmazott technológiák a tudományos közösséghez is új adatokat juttattak. Zsuzsanna hozzáteszi, hogy a lakosoknak is volt szerepük a projekt megvalósításában, a nyilvános kérdőív ugyanis felmérte a térség lakóinak tájékozottságát a belvíz veszélyeiről, illetve hozzáállásukat az ügyhöz.

A szerbiai Varga Géza szerint Vajdaság földrajzi jellegzetességei miatt mindig is áradásoknak volt kitéve, a főbb folyók és a belvizek miatt is. A fel-

színi vizek szabályozására felállított piezometrikus hálózat, amely a talajvíz szintjét monitorozta, a szakszerű karbantartás hiánya miatt jelentősen leromlott az elmúlt évtizedben. Hozzáteszi, hogy földművesként és vízgazdálkodási mérnökként is tanúsíthatja a felmerülő problémák jelentőségét – a termőföld vízborítása, ami ellehetetleníti a tavaszi ültetést; a téli vetemények pusztulása; a lakó- és egyéb épületek elárasztása a mocsaras helyeken, mind jelentős károkat okoznak. A talajvíz szintjének felmérése alapvető feladat a vízvezető rendszer átalakításának és optimalizálásának szempontjából, ami képes csökkenteni a mezőgazdasági termelést és az építményeket érő károkat. Varga Géza véleménye, hogy a két ország közötti együttműködés szükséges egy ilyen projektben, hiszen a hidrológiai és meteorológiai jelenségek nem tisztelik a politikai határokat – a határ bármely oldalán élünk is, ugyanazokkal a problémákkal nézünk szembe, és így együtt kell ezekre a problémákra megoldást találnunk.

*Hozzú távú
megoldás a
belvizek
megelőzésére*

Vezető Kedvezményezett: Zoo Szeged

Projekt partner: Palić Zoo, Kiskunság National Park Directorate

A projekt teljes költségvetése 328,197.00 € | **EU-támogatás (IPA)** 278,967.45 €

Projekt kezdete 2010. 08. 01. | **Projekt vége** 2011. 07. 31.

Természetvédelmi központ és állategészségügyi monitoring rendszer megvalósítása határon átnyúló együttműködés keretében

A projekt azzal a szándékkal valósult meg, hogy – nemzeti, valamint nemzetközi adatbázisok összehangolásával – létrehozzák a vizes élőhelyek - megfigyelő rendszerét a határmenti térségben. Az állatok megfigyelése és megmentése még hatékonyabbá tehető a határrégió természetvédelmi intézményeinek és állatkertjeinek együttműködésével. A partnerek komoly erőfeszítéseket tettek, hogy a régió lakosságát és a szélesebb nyilvánosságot tájékoztassák a védett állatokról, illetve a beteg állatok kezeléséről. A projekt egyik nagy eredménye a Kiskunsági Nemzeti Park és a Palicsi Állatkert által kifejlesztett és koordinált egyesített megfigyelő rendszer volt.

A Szegedi Vadaspark és a Palicsi Állatkert kialakított egy madármentő-központot, valamint épített egy karantén madár-röpdét is. A partnerek rendszeres mentőtevékenységet végeznek, a karanténok folyamatosan működnek. A sérült állatokat a Szegedi Vadasparkba és a Palicsi Állatkertbe szállítják további kezelésre. A partnerek 16 területen kezdték meg a vízimadarak megfigyelését, a helyszínek közül 15 élőhely állóvízi, egy pedig a Duna folyó egy szakasza. A projekt példaként szolgálhat a határon átnyúló együttműködésre, amely a természetre – esetünkben a vadon élő madárvilágra – való odafigyelésen alapul a szerb-magyar határrégióban.

Salkovics Dóra a Szegedi Vadaspark munkatársaként arra emlékeztet minket, hogy az állatok nem állnak meg a határon. Magyarország és Szerbia területei egyazon földrajzi övezetben vannak, ugyanolyan klimatikus viszonyok között. A mentő beavatkozások során tanúsított együttes munka sokkal hatékonyabb és hatásosabb. Az évek során a Szegedi Vadaspark és a Palicsi Állatkert minden állami támogatás nélkül dolgozott – és dolgozik még ma is. A Szegedi Vadaspark és a Palicsi Állatkert alapvető küldetése, hogy az állatkerteknek felelőségük a természet védelmét legjobb tudásuk szerint támogatni. A mentési feladatok és a határregió állatainak megóvása azonban egyben a nyilvánosság felelőssége is. A tudás átadása és az emberek oktatása növeli a környezettudatosságot és a természeti érzékenységet. Salkovics Dóra megjegyzi, hogy fontos az embereknek rájönniük arra, hogy nem csak a természetvédelem a fontos, hanem a természettel való harmonikus együttélés is, hogy egy élő, fenntartható otthont hagyjunk meg gyermekeink számára.

A vizes élőhelyek megfigyelése

Óvári Krisztián a Palicsi Állatkertből hangsúlyozza, hogy a vadállatok Afrikától egészen Norvégiáig vándorolva nem ismernek határokat, sokuk pedig az út során megbetegedhet, megsérülhet. A mentőközpontok nagyon fontosak a vándorlás során esetlegesen fellépő járványok megfigyelésében, különösen a zoonózisok (állatról emberre terjedő járványok) felismerésének és kitörésük megakadályozásának céljából. A mentőközpontok ráadásul a rehabilitációs és repatriációs projektekhez is szükségesek, csakúgy, mint az ex situ szaporítások végrehajtásához. Krisztián rámutat arra is, hogy a Palicsi Állatkert ma évente 300 különböző állatot fogad be, míg a projekt megvalósítása előtt ez a szám mindössze 150 volt. Az utolsó tíz évben az állatkert mintegy 2,000 állatot rehabilitált, melyek közül 1,200-at az Animal Health projekt megkezdése után.

Vezető Kedvezményezett: Pokrajinski sekretarijat za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne sredine

Projekt partner: Fond „Evropski poslovi” Autonomne Pokrajine Vojvodine, Baja város Önkormányzata, Grad Sombor

A projekt teljes költségvetése 390,349.90 € | **EU-támogatás (IPA)** 331,797.42 €

Projekt kezdete 2011. 10. 01. | **Projekt vége** 2013. 09. 30.

Az allergénmentes környezet támogatása

A parlagfű-allergia széles körben elterjedt betegség, mely sokakat érint és keseríti meg életüket. A parlagfűpollen-koncentráció szezonális növekedése Magyarország déli és Szerbia északi részén is komoly problémát jelent. E növény nem ismer határokat, így a projekt partnerek határon átnyúló közös megoldást kerestek, és sikeresen meg is valósították céljukat: a környezeti viszonyok javítását Vajdaság és Bács-Kiskun megye (Baja) területén a parlagfű további terjeszkedésének megelőzésével.

A projekt tevékenységek egy allergénmentes régió létrehozásának érdekében magukba foglalták a parlagfű mechanikai és vegyi kezelését, a levegő pollenkoncentrációjának

mérését, az adatgyűjtést, a célcsoport oktatását és tudatosságának növelését, valamint a közösség tájékoztatását a parlagfű negatív hatásairól. A projekt ékes példája a határon átnyúló hatékony együttműködésnek: a régióban csökkent a parlagfű pollen mennyisége, főként Zomborban, ahol 2013 augusztusában a projektet megelőző időszak értékeihez képest több mint 50%-os csökkenést mértek.

A parlagfű nem ismer határokat, így a partnerek határon átnyúló megoldást kerestek

A zombori Dr. Karher Jelena szerint a projekt számára személyes jelentőséggel is bírt, ugyanis ő is allergiás a parlagfűre. Hozzátette, hogy a legutóbbi nem hivatalos mérések adatok szerint a magyar lakosság 10%-a allergiás a parlagfűre, és ez a szám csak növekszik, a szerb adatokat azonban sajnos nem ismeri. Habár az interjú során még nem álltak rendelkezésre adatok arról, hogy csökkent-e az allergiások száma, Jelena megígérte, hogy az idei szezon után majd fel fogja mérni a helyzetet. Hiszi, hogy Magyarországnak és Szerbiának továbbra is együtt kell dolgoznia

egy hasonló, vagy ugyanilyen projekten, mivel Magyarországnak több tapasztalattal és szigorúan betartott előírásokkal rendelkezik a parlagfű irtásának terén.

A bajai Geley Zsófia hozzáteszi, hogy Magyarországon egyre nő az allergiások száma. Azt is elmondja, hogy ez és a hasonló projektek Magyarország és Szerbia között két okból kifolyólag is kiemelt fontosságúak: sok problémát nem állít meg a határ, a szomszédok jó viszonya pedig döntő fontosságú a bármely országban élők számára.

Vezető Kedvezményezett: Javno Vodoprivredno Preduzece „Vode Vojvodine“ Novi Sad

Projekt partner: Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság, Fond „Evropski poslovi“ Autonomne Pokrajine Vojvodine

A projekt teljes költségvetése 598,624.60 € | **EU-támogatás (IPA)** 508,830.91 €

Projekt kezdete 2013. 02. 01. | **Projekt vége** 2014. 07. 31.

Ökológiai vízgazdálkodás a síkságon

Az Egres (Jegrička) folyót és a Kurca patakot folyamatosan beavatkozások, szennyezések érik a szántóföldekről és a környező településekről. Ennek eredményeképp alacsony vízhozamot és a vízminőség romlást figyeltek meg a szakemberek. A projekt célja Csongrád megye és Vajdaság szorosabb vízgazdálkodási együttműködése és az ellenőrzés összehangolása. Három szervezet nemzetközi partnerségének keretében került sor az Egres és Kurca vízáramlásának javítására az által, hogy a medrűkből eltávolítják az iszapot és a túlbujánzó növényzetet, valamint fejlesztik a közös ellenőrzési és elemzési rendszert az árvíz megelőzése érdekében.

Az elvégzett tevékenységek hatalmas szerepet játszottak a biodiverzitás megőrzésében és az Egres folyó valamint a Kurca patak vízminőségének javításában. A magyar és szerb partnerek létrehoztak egy közös adatbázist és egy szoftveres megoldást egy weboldallal együtt, hogy lehetőséget biztosítsa-

nak a további tapasztalatcserére és a jövőbeli együttműködésre. A gazdálkodók, az árvízveszély által fenyegetett területek lakossága és a hatóságok mindkét országban részesültek a projekt eredményeiből azáltal, hogy aktuális és pontos információkhoz juthatnak a lehetséges árvízveszéllyel kapcsolatban.

A szerbiai Bobić Željka szerint a projektnek sikerült megőriznie és továbbfejlesztenie egy régióban nagy jelentőséggel bíró természetes erőforrást. Az Egres medrét és folyópartját kitisztították, ami jobb feltételeket eredményezett a természetvédelmi park állat- és növényvilágának fejlődéséhez. Mivel szereti a természetet és a túrázást, a projekt személyes fontossággal is bír számára, hiszen népszerűsítette a természetvédelmi parkot és a benne rejlő lehetőségeket: túrázás a folyóparton, csónakázás, madár megfigyelés stb. Mindezek hozzájárulhatnak a térség turisztikai fejlődéséhez is. Hozzátette, hogy minden intézkedés, a vízfolyás és a vízszint állandó megfigyelése mellett nagyban megkönnyíti az árvíz megelőzést. Magyarországnak e téren ugyanazon problémákkal kell megküzdenie, mint Szerbiának. A Magyarországgal való együttműködés lehetővé teszi az adat- és információcserét, ami elengedhetetlen az árvízvédelmi eljárások kivitelezéséhez. A segítség és a jó tanács, főleg az adott téren hasonló tapasztalatokkal rendelkező partnertől, mindig jól jön.

Balogh Gábor, magyarországi gazdálkodó szerint a Kurca patak vízminősége és a víztározó kapacitása a mederkotrásnak köszönhetően egyaránt javult. Azt mondja, veteményei sokkal inkább védve vannak az árvíz ellen. Hozzátette, hogy tavaly, a kotrás befejezése után, amikor a felesleges belvíz felhalmozódott, sokkal gyorsabb volt a víz elfolyása, és a vízszint sem volt tartósan magas a Kurca patak e szakaszán. Ez azt jelenti, hogy a kapacitás elegendő, és a szükségtelen, káros vizek immár sokkal gyorsabban lecsapolhatóak a szántóföldekről. A felesleges belvíz felhalmozódásának időszakában, magyarázta Balogh Gábor, a gyorsabb kiáramlás alacsonyabb vízszintet eredményez a csatornában, ami hozzájárul a földek gyorsabb száradásához. Az öntözési időszakban a patak jobb partjának kiszélesítése miatt nagyobb az elérhető tározókapacitás. Elmagyarázta, hogy az öntözéshez használt víz a folyóból jön szivattyúk segítségével. A csatorna nagyobb tározókapacitása és rövidebb feltöltődési ideje jelentősen megkönnyíti a mezőgazdasági öntözést.

*Közös ellenőrzési
és elemezési
rendszer az
árvíz megelőzése
érdeklében a határ
menti régiókban és
a biodiverzitás
megőrzése*

TÁRSADALMI BEILLESZKEDÉS:

Nők, etnikai kisebbségek, fogyatékkal élők, ifjúság és öregedő társadalom, vidéki lakosság

A program egyik meghatározó alapelvét, a társadalmi fenntarthatóságot jól képviselő projektek. Civil társadalmi szervezetek és a társadalmi beilleszkedés erősítése a határ régióban. A nők, fiatalok, időskorúak, hátrányos helyzetű gyermekek és felnőttek, etnikai kisebbségek, fogyatékkal élők és a vidéki lakosság integrációja és aktív szerepvállalása a közösségben és a társadalomban.

Vezető Kedvezményezett: Garancijski fond Autonomne Pokrajine Vojvodine

Projekt partner: Zavod za ravnopravnost polova, Álláskeresők Egyesületeinek Bács-Kiskun Megyei Szövetsége

A projekt teljes költségvetése 81,035.00 € | **EU-támogatás (IPA)** 68,879.75 €

Projekt kezdete 2013. 03. 01. | **Projekt vége** 2014. 02. 28.

A rurális környezetben élő nők közötti üzleti kapcsolatteremtés

A falun élő nők számtalan nehézséggel találják szembe magukat, melyek arra kényszerítik őket, hogy elfogadják a közösségen belüli hátrányos helyzetüket, és a fejlődési lehetőségeik korlátozottságát elsősorban a gazdaság és a vállalkozások területén. A projekt célja az volt, hogy a vidéki környezetben emelkedjen a női vállalkozók száma és sikeressége, hogy az itt élő munkanélküli nők üzleti lehetőségei javuljanak, valamint, hogy a határ menti falvakban élő nők között kapcsolatot teremtsen az őket elválasztó országhatár ellenére is. A tréningek, a közös események és egy weboldal segítségével a projektben részt vevő nők új képességeket sajátítottak el, fejlesztették az üzletüket, új kapcsolatokat építettek, megosztották egymással ötleteiket és tapasztalataikat.

A projekt eredményeképpen a vidéki nők megtanulták változatosabbá tenni és népszerűsíteni termékeiket, szolgáltatása-

ikat, új bevételi lehetőségeket fedeztek fel, eredményesen használták és tartották fenn a vidéki női vállalkozók hálózatát. Végso-ron ezek a találékony és keményen dolgozó nők gazdaságilag függetlenebbé váltak, valamint tudásukat és képességeiket felhasználva saját életük mellett családjuk és közösségük életét is jobbá tették.

A falvakban élő női vállalkozók gazdasági felébredése és együttműködése, valamint az itt élő munkanélküli nők üzleti lehetőségeinek javítása

Dakó Gabriella szerint a projekt nagyon fontos volt régiója számára, mivel sok nő tanyán, vagy kisebb falvakban él, de nyitott és motivált új dolgok kipróbálására az Alföld tipikus munkáin kívül. A vidéki nők is szeretnék önállósodni, pénzt keresni a családjuk számára. Hozzáadja, hogy a két ország különböző kultúrája és a határ két oldalán élő vidéki nők tapasztalatcseréje kiemelkedő fontosságú, és sokat segíthet nekik. Új ötleteket kaphatnak, tanulhatnak egymástól, hogy sikeres női vállalkozókká válhassanak.

A szerbiai Beronja Blaženka szerint ez a projekt megmutatta a vidéki térségben fellelhető természetes erőforrások gazdagságát, előnyeit, továbbá lehetséges megoldást nyújtott a teljes régiós gazdasági és társadalmi fejlődés számára. Mindezt együttműködéssel, hálózatépítéssel és tapasztalatcserével tette. Blaženka képzéseken és találkozókön való részvétele személyes megerősítést és intézményi pozicionálást eredményezett, illetve már könnyebben megtalálta a helyét az új, vidéki környezetben miután kiköltözött a városból.

Rámutatott, hogy azelőtt soha nem volt saját vállalkozása, mindig alkalmazottként dolgozott. A képzés után saját vállalkozást nyitott: egy mezőgazdasági háztartást, ahol agroturizmussal próbál foglalkozni, kecskéket tart és korlátozott mennyiségben kecskesajtot is készít. Elsajátította a vállalkozásirányítás legújabb módszereit és kialakította a vállalkozásának különleges szervezési formáját, miközben szoros együttműködések állított fel a helyi közösség nő tagjaival. Meggyőződése, hogy a két ország közötti együttműködés folytatása nagy jelentőséggel bír. Szerinte a jövőbeni jó viszony alapja a tapasztalatok cseréje, jó gyakorlatok megosztása, minimalizálva a nyelvi korlátokat és létrehozva a jószomszédi légkört.

Vezető Kedvezményezett: Szeged Városi Tenisz Klub

Projekt partner: T.C. Palić 1878

A projekt teljes költségvetése 68,836.00 € | **EU-támogatás (IPA)** 58,510.60 €

Projekt kezdete 2013. 03. 01. | **Projekt vége** 2014. 08. 31.

A fiatalok esélyegyenlőségéért a sportban

A projekt a hátrányos helyzetű családokból származó, illetve halláskárosult gyerekekre fókuszált, akik érdeklődést mutattak a tenisz elsajátítása iránt. A két teniszklub általános iskolás gyerekeknek adta meg a lehetőséget arra, hogy teniszedzéseken és -versenyeken vegyenek részt, több időt töltsenek kortársaikkal és a másik országból érkező társaik révén új barátokra tegyenek szert. A projekt kezdetén a teniszedzők és egyéb érintettek számára a klubok különleges képzést biztosítottak a határtérségben, hogy felkészítsék őket a különleges bánásmódot igénylő gyermekekkel való munkára, illetve hogy erősítsék a sportban is alkalmazandó befogadó magatartást és az esélyegyenlőség fontosságát.

A projekt keretén belül a gyerekek egészségtől függetlenül egyenlő oktatást kaptak és a későbbiekben is folytathatták a spor-

tolást. A program az egész határtérségre kiterjedt, a gyerekek és a teniszedzők pedig egyaránt felfedezték, hogy bárki felül tud kerekedni a nehézségeken és képes kitűnő eredményeket elérni. A partnerek együttműködésének eredménye egy közös teniszverseny megszervezése volt, szerb és magyar gyerekek részvételével, ami egyúttal az edzők tapasztalatcseréjét, módszereik megosztását is lehetővé tette. A gyerekek élvezték a programot és mindannyian a közösség egyenrangú tagjainak érezhették magukat.

*A projekt legnagyobb
eredményei a
lelkes mosolyok
voltak a gyerekek
arcán*

Egy magyarországi lány, aki részt vett a tenisz suliban azt mondta, örül neki, hogy élt a TECOS projekt által nyújtott lehetőséggel, mivel eddig nem volt alkalma arra, hogy díjmentesen tanulhasson teniszezni, így ha ez a projekt nem lett volna, valószínűleg sosem lett volna esélye kipróbálni ezt a sportot. Sok tapasztalatot gyűjtött más kultúrákról és városokról is, és persze sok új barátot szerzett. A projektben részt vevő többi gyerektől rengeteget tanult a teniszről is.

Egy szerbiai lány, aki szintén részt vett a projektben hozzáteszi, hogy számára a legfontosabb az volt, hogy más játékosokkal is találkozott és új barátságokat kötött, amelyek a mai napig tartanak, és mindemellett a teniszről is számtalan új dolgot megtanult. Szerinte nagyon fontos, hogy minden korosztály gyermekei részt vegyenek ehhez hasonló projekteken Szerbia és Magyarország között, mivel ők szomszédok, és minden lehetőséget meg kell ragadniuk, hogy jobban megismerjék egymást és sportoljanak társaikkal – és persze a végén tanuljanak is tőlük.

Vezető Kedvezményezett: Szegedi Tudományegyetem

Projekt partner: Univerzitet U Novom Sadu, Učiteljski fakultet na Mađarskom nastavnom jeziku

A projekt teljes költségvetése 209,747.60 € | **EU-támogatás (IPA)** 178,285.46 €

Projekt kezdete 2013. 05. 01. | **Projekt vége** 2014. 07. 31.

Oktatási együttműködés hátrányos helyzetű gyerekekért és felnőttekért

A projekt a határtérség egy nagyon komoly problémáját tűzte ki céljául – a szegénységben élő, hátrányos helyzetű gyerekek oktatásának ügyét. Ezek a gyerekek gyakran nem tudják befejezni az iskolát, így csak igen korlátozott munkalehetőségek érhetőek el számukra. Ez egy ördögi kör, mivel a következő generáció is arra van utalva, hogy ugyan ebbe a csapdába essen. A projekt egyrészt kutatás és társadalmi feltérképezés elvégzését célozta meg, másrészt egy oktatási program lefolytatását, amellyel a hátrányos helyzetű, illetve a roma származású gyerekek társadalmi és oktatási integrációját kívánták népszerűsíteni. A projekt célkitűzései között szerepelt továbbá a hátrányos helyzetű gyerekekkel foglalkozó felnőtt képzés és egy mentorprogram létrehozása is.

A projekt részeként egy magyar és szerb szakértőkből álló csapat képzéseket dolgozott ki munkába állás előtt álló tanároknak (tanárnak tanuló egyetemi hallgatóknak). 15-15 egyetemista támogatott 45-45 hátrányos helyzetű és roma gyermeket Szerbiában és Magyarországon egyaránt, irányítva és segítve őket tanulmányaikban. A képzések a tanárokat szintén felkészítették hátrányos helyzetű felnőttekkel való foglalkozásra. A mentorálási folyamat és a használt képzési anyag rendszeresen ellenőrzésre került, ami lehetővé tette a fenntarthatósági és a stratégiai kutatások előkészítését is.

„A játszótársam, mondd, alanyú-e lenni?”

Refogadó' oktatás

Bašić Palković Greta, a mentorprogramban részt vevő halgató, aki roma gyerekekkel is dolgozott, elmesélte, hogy a 10 hónap alatt, amit a horgosi általános iskolában töltött el, hogyan élte meg a hátrányos helyzetű diákjainak viselkedésbeli változásait, és egyben mentori munkája, odaadása és tanítása sikerességét, ami mély benyomást tett rá. A diák-mentorok egyikeként heti két-három alkalommal utazott horgosra egy-egy egész napos tanítási napot végigkövetve. Három elsős tanulói munkájának és visel-

kedésének megfigyelésével volt megbízva. Ezek a diákok egy különleges inkluzív tanterv résztvevői voltak. A mentorok célja a diákok és a tanárok segítése volt. Greta szerint az ehhez hasonló projektek különösen fontosak. A mentori munka nélkülözhetetlen a hátrányos helyzetű gyerekek számára. Azt is állítja, hogy a mentorprogramon belül végzett tevékenysége mindenkire hatást gyakorolt – a diákokra, a mentorokra, a szülőkre, de a horgosi iskola tanáira is.

Egy 16 éves magyarországi fiú, aki mentoráltként vett részt a programban, elmondta, hogy mindez nagyon fontos volt számára – rengeteg segítséget kapott a tanulmányaihoz, így az osztályzatai is jobbak lettek. Észrevette, hogy mentorai segítségével sokkal könnyebben megtanulja a tananyagot, mint egyedül. Azt is hozzáteszi, hogy a mentorokkal (közülük néhányat igaz barátjának tart) való munka számos szép emléket hagyott benne. Úgy gondolja, jó kapcsolatuk volt, sokat segítettek neki és ha kérdése volt, bármikor fordulhatott hozzájuk. Rámutatott, hogy ez a kapcsolat a kölcsönös bizalmon alapult. „Kölcsönösen tudtuk egymást segíteni, számíthattunk egymásra” – meséli. A tanulás mellett a mentorok remek programokat is szerveztek, amiket a diákok nagyon élveztek. Örömmel ajánlaná a programot más rászoruló társainak.

Vezető Kedvezményezett: Gerontološki centar: socijalna i zdravstvena ustanova za pružanje pomoći odraslim i starijim osobama, Subotica

Projekt partner: Cédrus Református Egyesített Szociális Intézmény, Baja

A projekt teljes költségvetése 74,727.40 € | **EU-támogatás (IPA)** 63,518.29 €

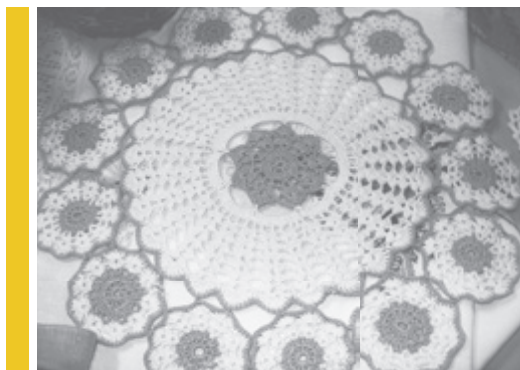
Projekt kezdete 2010. 09. 01. | **Projekt vége** 2011. 07. 01.

A pannon interkulturális örökség- védelemtől a jobb szociális ellátás felé

A projekt elsődleges célja a régió közös kulturális örökségének támogatása volt a nemzetiségek közti és a generációk közti kommunikáció és együttműködés ápolása révén. Fontos volt a már meglévő gyakorlatok kiterjesztése a határon túlra, illetve szinergiák létrehozása nem csak a különböző nemzetiségű emberek, de a különböző korcsoportok között is. Mindezt középiskolás diákok számára szervezett workshopokkal kívánták elérni, ahol a diákok a hagyományos kézművességről tanulhattak az idősebbektől, akik szintén örültek, hogy tudásukat továbbadhatják a fiatalabb generációnak.

A projekt részeként egy regionális kutatás volt hivatott utánajárni a célcsoport tájékozottságának a határtérség hagyományos kézművességét illetően. Ezt két, a kézműves műhelymunkáknak majdan otthont adó léte-

sítmény felújítása és bebútorozása követte, egy Szabadkán és egy Baján. A projekt egyik kiemelt eredménye a fiatalok által készített műalkotásokat bemutató, határon átnyúló kiállítás volt, amely hatalmas sikert aratott, illetve egy szépen illusztrált, kétnyelvű brosúra kiadása a régi, hagyományos kézművességről. A legfontosabb azonban, hogy a projekt fokozta a nemzetiségek közti és a generációk közti megbecsülést, a megértést és a toleranciát.

Merković Agneš, 65 éves nyugdíjas a szerbiai Bajmokról elmondta, hogy sok új készséget sajátított el, hiszen egyedülálló lehetősége nyílt néhány régi mesterség kipróbálására, mint például festés selemre vagy üvegre, illetve egy kötési technika, az ún. „makramé”. Megtanulta, hogyan kell gyapjút kikészíteni, majd kötött egy gyönyörű táskát és sok kukoricacsuhé dísztárgyat. Örült, hogy önállóan készíthetett valamit vagy, hogy már saját kezűleg tud ajándékot készíteni valakinek. Hozzátette, hogy az ilyen projektek összekötik az embereket, mivel „mikor együtt vagyunk, akkor vesszük csak észre, hogy nincs is közöttünk, a határ két oldalán élők között, nagy különbség”. Fiatalokkal is találkozott, akiknek még tanulás közben is át tudta adni tudásának egy részét. Például hagyományos módon, házilag készített süteményt, és másokkal is megosztotta az elkészítés titkát. Csodálatos emlékeket őriz az ott töltött időről és sajnálja, hogy nem tartott tovább.

A magyarországi Bánné Kiss Erzsébet elmagyarázta, hogy minden program, amely a nemzetek közötti együttműködést segíti elő támogatást érdemel, hiszen az összetartó erőt képviseli. Ő szintén kézműves jártasságokkal lett gazdagabb, többek között festeni tanult. Úgy érzi lelkileg és

szakmailag is felfrissült és feltöltődött, és szeretné ezt megköszönni a szabadkai időseknek, a Gerontológia Központ dolgozóinak és az IPA Határon Átnyúló Együttműködési Programnak. Gyakran beszél kollégáinak a projektről. Azon a véleményen van, hogy Magyarország és Szerbia együttműködése kiemelt fontossággal bír, és a jövőben még számos ilyen projekt megvalósítására lenne szükség. Fontosnak tartja más népek és kultúrák kölcsönös megismerését, a nemzetközi mobilitást és a kultúra szabad áramlását. Számára a projekt két kultúra és hagyomány találkozását jelentette öntudatuk megőrzésének céljából. Örül, hogy lehetősége nyílt találkozni idősekkel a határ mindkét oldaláról és meghallgatni életük történetét és tapasztalni, hogy mennyire összefonódnak az életek egy közösségen belül.

A fiatalok az
idősektől
tanultak a
hagyományos
kézművességről

Falugondnokság határok nélkül

A projekt fő célja a vajdasági falugondnoki szolgáltatás létrehozása és felügyelete volt, amit a falugondnokságról szóló intenzív műhely munkákkal, szakmai tanulmányutakkal, illetve falugondnokok és önkéntesek képzésével szándékoztak megvalósítani. Az egyik tanulmányút fő célja az volt, hogy a résztvevők megismerhessék a magyarországi falugondnoki szolgáltatásokat, egy másiké pedig a vajdasági kulturális közösség és civil társadalom behatóbb megismerése lett. A projekt partnerek ezen kívül falugondnoksági képzéseket is szerveztek falugondnokok és önkéntesek részére, ami lehetőséget nyújtott egyrészt a Bács-Kiskun megyei és Csongrád megyei falugondnokok, másrészt az Észak-bácskai jövőbeli önkéntes falugondnokok tapasztalatcseréjére.

E határon átnyúló projekt legjelentősebb eredménye kétségtelenül az volt, hogy a horgosi, kispiaci és öttömösi közösség a Falugondnokok Egyesületével partnerségben kidolgozott és megvalósított egy kiváló határon átnyúló falugondnoki szolgáltatást Vajdaságban azzal a végső, társadalmilag tudatos céllal, hogy csökkentse a lakosság elszigetelődését, különös tekintettel a vidéki időskorúakra.

Bozói Imre, magyarországi falugondnok elmondása szerint Magyarországon az első falu- és tanyagondnoki szolgáltatások több mint 25 éve jelentek meg. Ma már több mint 1,300 szolgáltatás működik kis falukban és tanyákon az ország 19 megyéjében. Hozzáteszi, hogy mindkét ország társadalombiztonsági rendszere szükségessé teszi falugondnoki szolgáltatások meglétét, és Magyarország példáját követve jó eséllyel Szerbiában is megkezdődik majd a falugondnokság felvirágzása. A falugondnokok irányadó elve, hogy csökkenteni tudják a tanyákon és kis falvakban élők hátrányát és emeljék ezeknek az embereknek az életszínvonalát. Imre és magyarországi kollégái számára nagy öröm volt, hogy erősíteni tudták már meglévő kapcsolatukat a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületével és testvérfaluikkal, Horgossal és Kispiaccal. Reméli, hogy az általuk elindított szolgáltatások a jövőben is segíteni fogják a rászorulókat.

Zsidai Erzsébet, szerbiai falugondnok kifejti, hogy Szerbia számára nagyon fontos a szociális védelem terén Magyarországgal folytatott ismeretátadás és tapasztalatcsere. Magyarország tagja az Európai Uniónak, és már rendelkezik megfelelően képzett társadalmi segítségnyújtási rendszerrel. A magyarországi szervezetek és intézmények tapasztalatait alapul véve és azokat Szerbia egyedi igényeire szabva, elmondása szerint „megfelelő társadalmi segítségnyújtási rendszert építünk ki”. Szükségesnek tartja az idősök és betegek teljes körű gondozását, különös tekintettel a hegyvidéki régiókban. Elmagyarazza, hogy a gerontológus-gondnok a beltéri háziumunkát végzi el, míg a ház körüli teendők a falu gondnokára hárulnak. Kishegyes község kitüntetett példája egy olyan helyi önkormányzatnak, amely képes megtalálni a módját annak, hogy segítsen idős és beteg lakosain.

A falugondnokság
növeli a közösség
életszínvonalát

KULTÚRA, ÖRÖKSÉG ÉS TURIZMUS

Közös tervezés és megvalósítás az oktatási, kutatási, turisztikai és kulturális civil szervezetek részéről megosztott oktatási és kulturális övezetek létrehozásáért a szerb-magyar határtérségben. A közös kulturális örökség kezelése a hagyományok és kulturális értékek védelmének és a turizmus fellendítése érdekében. Határon átnyúló tematikus turistaútvonalak létrehozása a kulturális örökség megőrzésének és népszerűsítésének céljából.

Vezető Kedvezményezett: Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata

Projekt partner: Grad Subotica

A projekt teljes költségvetése 344,787.00 € | **EU-támogatás (IPA)** 293,068.95 €

Projekt kezdete 2013. 01. 01. | **Projekt vége** 2014. 04. 30.

Századfordulós ékkövek – tematikus kalandozások a szecesszió varázslatos világában

Szeged, Szabadka és Zenta közös örökséggel és történelmi kapcsolatokkal büszkélkedhet, ezek közül az egyik legfontosabb a szecessziós építészeti örökség. E különleges kulturális és építészeti kincs eddig mégsem volt elég ismert és védett. A projekt a városok jelentős szecessziós építészeti örökségének azonosítására, állapotfelmérésére, a legromosabbak felújítására fókuszált, továbbá kialakított egy, a szecessziós épületeket széles körben népszerűsítő, tematikus utat is.

A projektpartnerek megőrzési és helyreállítási munkálatokat végeztek néhány ilyen épületen, mint például a szegedi Gróf-palotán vagy a szabadkai Zsinagógán. Promóciós tevékenységet is folytattak, a projekt végső eredménye pedig egy számos turis-

tát vonzó, jól szervezett tematikus út lett „A szecesszió ékkövei” névvel. Promóciós célokra készült a háromnyelvű weboldal, az ingyenes háromnyelvű mobilalkalmazás, és a könyv, amely bemutatja Szeged, Szabadka és Zenta szecessziós építészetét, kiegészítve így a tematikus utat. A projekt pozitívan befolyásolta a határregió turizmusát.

Ács Szilvia, a Szegedi Turisztikai Hivatal vezetője elmondta, milyen kiemelkedő fontosságú, hogy Szeged építészeti örökségét a város lakói és az ide látogatók egyaránt megismerjék. A projekt a város szecessziós épületeit mutatja be különböző formákban. Mindez vonzóbbá teszi Szegedet a turisták számára, a tematikus sétautak pedig kiváló lehetőséget nyújtanak az egyéni utazók és a szervezett, városnéző-körutak számára is.

*Népszerű turistaut
– a szecessziós építészeti
élményei*

*A projekt igazi jó
gyakorlatként szolgál*

Dr. Ninkov K. Olga, a Szabadkai Városi Múzeum történésze vetítéssel és fényképekkel egybekötött előadásokat is tartott a Szabadkai szecessz-

zióról (egyet Szegeden és egyet Szabadkán), továbbá kritikát írt a Raichle Ferencről megjelent könyvhöz. Biztos abban, hogy a projekt hozzájárult ahhoz, hogy a lakosság érdeklődni kezdjen a szecessziós művészet iránt általában. A hasznos turisztikai információk igényét figyelembe vevő projektre a lakosok remekül reagáltak. Immár évente megrendezésre kerül a Szecesszió Világnapja, ami Olgának lehetőséget biztosít a lakossággal való találkozásra, reakcióik megfigyelésére és igényeik feltérképezésére.

Vezető Kedvezményezett: DKMT Duna-Körös-Maros-Tisza EurorégiósFejlesztési Ügynökség Nonprofit Közhasznú Kft.

Projekt partner: Muzej grada Novog Sada

A projekt teljes költségvetése 214,190.00 € | **EU-támogatás (IPA)** 182,061.50 €

Projekt kezdete 2012. 01. 01. | **Projekt vége** 2013. 06. 30.

Múzeumi útlevel

A projekt partnerek felismerték, hogy a magyar–szerb határrégió idegenforgalmának a legnagyobb problémája az, hogy hiányoznak a hozzáférhető információk a térség látványosságairól, a régió lakosai és az ide látogatók számára egyaránt. Ebből fakad az alacsony látogatószám, amely negatívan hat az idegenforgalmi bevételekre is. Másrészt, mindennek következtében az emberek elszalasztják annak a lehetőségét, hogy érdekes tényeket és helyeket ismerjenek meg a régióban. E régió különösen gazdag kulturális és természeti értékekben, történelmileg jelentős településekben, valamint megőrzött hagyományokban, amelyek kiválóan alkalmasak arra, hogy növeljék a régió idegenforgalmi versenyképességét.

A projekt elérte azt a célját, hogy a határ két, a hasonló kulturális adottságokkal rendelkező oldalát tematikus turistautakkal kapcsolják össze. A projektnek sikerült fejlesztenie a határvidék múzeumainak együttműködését,

53 múzeumból álló hálózatot hozva létre, valamint megalkották a múzeumi útlevelet. Elkészült egy informatív brosúra, valamint egy öt nyelven elérhető weboldal is, amely a múzeumokban újonnan elhelyezett érintőképernyős terminálokkal együtt a turisták idevonzására és tájékoztatására szolgál. E kezdeményezés kedvezően befolyásolja az egész régió idegenforgalmát, valamint erősíti a határon átnyúló toleranciát és a multikulturális együttműködést.

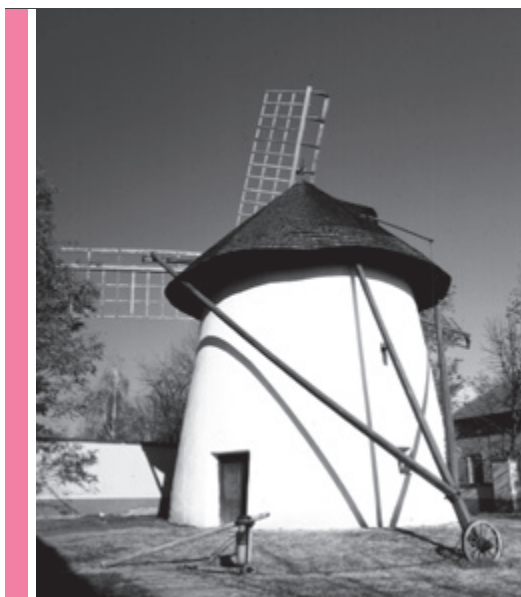

A magyarországi Domonkos Beáta szerint a múzeumi útlevel növelte a térség múzeumi és hasonló létesítményei iránti érdeklődést a régióban. A magyar-szerb határregió lakosainak jobban meg kellene ismerniük egymás történelmét, kultúráját és hagyományait, ezt pedig a határ másik oldalán lévő múzeumok és hasonló létesítmények megismerésével tehetik meg. Azon kívül, hogy a múzeumi útlevel hálózatának múzeuma- it és hasonló létesítményeit jelentősen többen látogatják, illetve, hogy nőtt a múzeumok iránti hazai és külföldi turisták érdeklődése a kultúra és a múzeumok iránt, a magyar-szerb határtérség

53 múzeumból álló
hálózat
Magyarországon
és Szerbiában

lakói is fogékonyabbá és befogadóbbakká váltak egymás kulturális életének és hagyományainak megismerésére.

A szerbiai Hornok Attila szerint különösen érdekes megfigyelni, ahogy az információs terminálok- nak köszönhetően egy adott múzeum látoga- tói tudomást szereznek a határ túl oldalán lévő szomszédos települések múzeumairól is. Közvet- lenül tájékozódnak annak a lehetőségéről, hogy utazásukat a térség más kulturális helyszíneire is kiterjesszék. A projekt kezdetén számos érintettel készített beszélgetésekből kitűnik, hogy jó ötlet volna a projekt egyes részeit továbbfejleszteni, hogy a fiatalságot is motiválják a múzeumláto- gatásra. Elsősorban egy elektronikus jegyrendszer, vagy e-Passport bevezetése volna ajánlott, ami QR-kódokat használna, megszabadítva így a turis- tákat a papíralapú múzeumjegyek hordozásától.

Vezető Kedvezményezett: Bács Kiskun Megyei Önkormányzat „Vári Szabó István” Szakközépiskolája, Szakiskolája és Kollégiuma, Kiskunhalas

Projekt partner: Srednja Ekonomska Škola Sombor, Bányai Júlia Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakképző Iskola, Baja

A projekt teljes költségvetése 453,079.47 € | **EU-támogatás (IPA)** 385,117.55 €

Projekt kezdete 2010. 08. 01. | **Projekt vége** 2012. 01. 31.

GastroTrain - közös magyar–szerb gasztronómiai határon átnyúló képzési program

A projekt célja a jelenlegi és jövőbeli szakácsok és pincérek megismertetése a közös hagyományos gasztronómiai értékekkel a magyar-szerb határtérségben, illetve kiképzésük a modern főzőberendezések használatára. A projektpartnerek hat műhelymunkát szerveztek a képzési tananyag kidolgozására. Ezt követte a három képzési értekezlet, amit a szakoktatók diákcseriprogramokra való felkészítésére és a képzési anyagok előzetes

kipróbálására tartottak. A képzési anyag magában foglalt egy kétnyelvű szótárt a határtérség ételeiről és italairól, valamint a szerb és magyar konyha fogásairól és a XXI. század főzési technológiáiról szóló fejezetet is.

Renoválták és felszerelték a képzés helyéül szolgáló gyakorló éttermet és a szerb-magyar gasztronómiai bemutatótermet. Három ötnapos diákcseriprogramot szerveztek Zomborban, Baján és Kiskunhalason. A régió gasztronómiai értékeit számos fesztiválon mutatták be, ahol a látogatók megízlelhatték a diákok által elkészített hagyományos fogásokat. Továbbá szakácsoknak és pincéreknek szóló felnőttképzési programot szerveztek Kiskunhalason. A projekt akkora sikert aratott, hogy a partnerek megegyeztek az együttműködés folytatásában a projekt lezárása után is.

Nedeljkov Terezija, zombori oktató elmondta, hogy a magyarországi képzésen való részvétel különösen izgalmasnak bizonyult a diákok számára, mivel legtöbbjük első alkalommal járt külföldön. Közvetlen szerepet vállaltak a szerb és magyar ételkülönlegességek elkészítésében és tálalásában a zombori iskolában és a két magyarországi iskola képzésein is egyaránt. Hozzáteszi még, hogy mindez teljesen új élmény volt a diákok számára. Hagyományos éttermeket látogattak meg a régióban. A hangulat különösen a rastinai kiránduláson vált ünnepivé, ahol egy halastavakkal tarkított farmon "à la Sombor" and "à la Baja" módra halászlét készítettek. A diákok minden képzési szakaszt követően elégedettségi kérdőívet töltöttek ki, ami alapján bizonyos, hogy el voltak ragadtatva a projektben való részvételtől, sőt, újabb hasonló jellegű találkozók lehetőségét is felvetették.

A magyarországi Dobosné Csordás Andrea hozzáteszi, hogy Magyarország és Szerbia lakói sok mindent tanulhatnak egymástól – közös gyökerekkel rendelkeznek, de az idők során különböző népszokások alakultak ki a közösségeken belül, amivel szintén érdemes megismerkednünk. Andrea elmondása szerint a projekt legfontosabb sarokkövei az egymástól való tanulás képessége, a tolerancia alkalmazása és a régió gasztronómiai kultúrájáról megszerzett tudás voltak.

*Közös tudás a
magyar-szerb határvidék
hagyományos helyi
gasztronómiai értékeiről*

Vezető Kedvezményezett: DEAK Kooperációs Kutatási Nonprofit Zrt.

Projekt partner: Gradska Biblioteka Subotica

A projekt teljes költségvetése 95,957.00 € | **EU-támogatás (IPA)** 81,563.45 €

Projekt kezdete 2013. 02. 01. | **Projekt vége** 2014. 02. 28.

Kulturális utazások Szeged és Szabadka régiójában

A CULTRAIL kulturális és multimedialis eseménysorozat a két testvérváros, Szeged és Szabadka kulturális identitásának, valamint a régióban élők jószomszédi kapcsolatainak megerősítését célozta meg az irodalom eszközein keresztül. A projekt a régió közös történelmi, kulturális és gazdasági hagyományira épült a vonatozás tematikáját keretként használva.

A projektpartnerek számos irodalmi felolvasást és fesztivált tartottak a szegedi és szabadkai vasútállomásokon. A két város között még ma is közlekedő „sínbuszt” a szerb és magyar szerzőket felsorakoztató fesztiválok színhelyévé alakították. A fiataloknak a helyi és határon túli irodalom világába való bevezetése érdekében a szervezők irodalmi kvíztek szerveztek vajdasági és szegedi középiskolásoknak. A projektpartnerek emellett konferenciákat is szerveztek a szabadkai születésű

írók, Csáth Géza és Danilo Kiš műveit népszerűsítve. A projekt záró eseménye, amely a közös irodalmi és művészeti értékek révén összehozta a határtérség lakóit, a Szabadkai Városi Könyvtárban megtartott fényképkiállítás volt.

*Új módszerek az
irodalom- és
művészetoktatás terén*

A magyarországi Mikola Gyöngyi szerint a Sínbusz Fesztivál hatalmas lehetőség volt nem csak a szakmabelieknek, hanem a fiatalabb generációk, a középiskolás és egyetemista diákok számára is, hogy megismerkedhessenek a kortárs kultúrával és a régió közös, gazdag kulturális hagyományai-val. Ez a vidám és élvezhető kirándulás a határoktól való félelmet hivatott legyőzni. A felolvasások, koncertek és színdarabok különösen népszerűek

voltak. A vonatban teltház volt, de a két város más eseményei is nagy figyelmet kaptak. Új barátságok kötődtek, és a szerb és magyar szakmabeliek kapcsolatai is erősödtek. A projekt egyik legnagyobb előnye a művészek és egyéb kulturális szakemberek fiatalabb és idősebb generációi közötti kapcsolat megteremtése volt. A projektnek ráadásul a sajtó is nagy figyelmet szentelt – nem

csak a helyi média, de jelentős online kulturális portálok is, elsősorban a csoporttal utazó fiatal újságíróknak köszönhetően, akik nagyon is élvezték az utazást. A projekt ihletet adott a résztvevőknek, Gyöngyi is számos cikket és esszét írt a fesztiválról és hasonló témákról.

A szerbiai Rokvić Dragan hozzáteszi, hogy a Sínbusz Fesztivált „kultúrcempész fesztiválnak” is nevezik, ami azt jelenti, hogy a fő üzenete az, hogy a határ nem lehet az elválasztás helye, hanem az európai integrációs folyamat jövőjének

részeként meg fog szünni. A sínbusz a két város közötti utazás hosszú történelmének szimbóluma. A sínbuszon kívül egy autóbustúrát is szerveztek a Palics-Hajdújárás-Királyhalom-Horgos-Kamarás vonalon, ami az út minden vasútállomásánál megállt. A művészeti fellépéseket régi, elhagyatott várótermekben rendezték. A cél a térben való utazás időutazással való összekötése volt, így olyan kimagasló költők emlékét idéztük meg, mint Kosztolányi vagy Kiš. Dragan hozzátette, hogy a program számos kimagasló íróat vonzott, mint például Tolnai Ottó, Dragan Velikić, Boško Krstić, Beszedes István, Dejan Matić, Virág Abora, Goran Rem, Marjan Čakanović, Slobodan Bubnjević, Kiss Ottó, Jelena Anđelovski, Jovica Acin és Dejan Čančarević, továbbá zenészeket, többek között Miroslav Jovančić-ot és Bakos Árpádot, példaként említve. Az a tény, hogy a projektben különböző kulturális tevékenységek által több mint százan vettek részt, és ezek nagy része a fiatalsághoz tartozott, csodálatos dolog és a projekt legfőbb hozadéka. A résztvevőknek lehetőségük nyílt Szabadka és Szeged közös kultúrájáról és történelméről tanulni.

Szerveztek és
"lányvesszők"
váltakozó hálózata

Vezető Kedvezményezett: Kosztolányi Dezső Színház, Szabadka

Projekt partner: MASZK Magyarországi Alternatív Színházi Központ, Színházi Szaktevékenységeket Támogató Egyesület, Szeged

A projekt teljes költségvetése 99,915.00 € | **EU-támogatás (IPA)** 84,927.75 €

Projekt kezdete 2011. 09. 01. | **Projekt vége** 2013. 02. 28

Közös színházi előadás: fókuszban a határ menti régióban élők

A projekt kulcsszava a félelem volt. Minden, amitől félünk jellemez bennünket, jellemzi a társadalmunkat, kapcsolatainkat, csatáinkat, lelki állapotunkat, fásultságunkat. A projekt az élet, a gondolkodásmódok és a félelmek különbségeire összpontosított két határ menti városban, Szabadkán és Szegeden. A projektpartnerek, a határ két oldalán lévő színtársulatok olyan színpadi előadást terveztek, amely a közös problémákat és helyzeteket közvetíti, és egyben felhívja a figyelmet a különböző népek közös kulturális kincseire és hagyományaira egyaránt.

A partnerek egy kérdőíves kutatás elvégzésével próbálták meghatározni a legfontosabb problémákat, a határ mindkét oldalán élő művészek és civilek körében. Ennek tapasztalataiból kiindulva két színdarabot készítettek,

melyeket bemutattak mindkét városban és számos fontos színházi fesztiválon is előadtak. Az előadások hatalmas sikert arattak, és arra bátorították az embereket, hogy gondolkodjanak el a felvetett problémákon. Ez a projekt támogatta a különböző népek közötti kulturális interakciót és lehetőséget biztosított, hogy elgondoljunk a különböző kapcsolataink pozitív és negatív oldalán is.

Seres István, magyarországi színész elmondta, hogy számára ez kiváló lehetőség volt, hozzátevé, hogy a résztvevők megosztották kulturális örökségüket, gyökereiket, érdeklődésüket, és megpróbáltak tanulni egymástól. A projekt legfőbb hatása a közösség megnövelt fogékonysága, szemléletváltásuk és általánosságban véve a művészethez és a félelemhez való hozzáállásuk megváltozása, valamint a másság elfogadásának terjesztése volt. A résztvevők a közös Kelet-európai eredetet, a gyökerek fontosságát is hangsúlyozták. A színházak közönsége szóhoz sem jutott az elragadtatástól, a színésznek pedig sokkal fontosabb a nézők véleménye, mint a médiáé. Hozzáteszi még, hogy a szerbiai partner is rugalmas és dinamikus volt, és úgy érzi, hogy mindkét színház maximálisan teljesítette a projekt során kitűzött céljait, meghatározott feladatait.

A szerbiai Szerda Szofi kifejti, hogy neki, mint a térség lakosának fontos feladata a nép toleranciára való tanítása, és a másság, az egymás meg-

ismerése iránti fogékonyság megteremtése. Úgy gondolja, továbbra is túl sok előítélet van jelen a határ két oldalán élők között, de a projekt hozzájárult ahhoz, hogy ez megváltozzon. Elmondta, hogy a képzés jó volt, és a színészek is tanultak belőle, mivel a színházon kívül is dolgozhattak – interjúkat vezettek le. Beszéltek az emberekkel, a közönségükkel, ami tulajdonképpen nem egy szokásos módja egy színdarab elkészítésének. Úgy gondolja, hogy egy értékes műalkotásnak (színdarab, film, festmény, fénykép stb.) a mindennapi életet kell tükröznie, a világot, amelyben élünk. E színdarabok ezt meg is tették.

A színház erős
biztosító eszközei

TUDOMÁNY, INNOVÁCIÓ ÉS EGÉSZSÉG

Az alkalmazott tudomány fejlődésének támogatását célzó projektek,
beleértve a tudomány népszerűsítését és ösztönzését a határtérségben,
illetve az alkalmazott kutatásokat.
Az egészséges életmódot terjesztő projektek.

Vezető Kedvezményezett: Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije, Direkcija policije, Uprava kriminalističke policije, Nacionalni kriminalističko-tehnički centar, Odsek za KTC u Novom Sadu

Projekt partner: Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet

A projekt teljes költségvetése 461,748.50 € | **EU-támogatás (IPA)** 392,486.22 €

Projekt kezdete 2013. 03. 01. | **Projekt vége** 2014. 08. 31.

Újvidék–Szeged határ menti együttműködés összehangolt kutatási módszerek kifejlesztésére, valamint egy közös adatbázis létrehozása a dizájner drogok elemzésére

E projekt fő célja a rendőrségi helyszínelő laboratóriumok és a bűnügyi nyomozók kapacitásának erősítése volt a határtér-
ségben a kábítószer kémiai vizsgálata céljából. Az elmúlt néhány évben az úgy-
nevezett klasszikus kábítószer, mint a heroin, kokain, MDMA és a Cannabis mel-
lett számos új szintetikus vegyület jelent meg a feketepiacon. Az új szintetikus drogok
nagy része nem esik helyi vagy nemzetközi szabályozás alá, noha ezek jóval veszélye-
sebbek a hagyományos kábítószereknél. Ez komoly kihívás elé állította az igazság-
ügyi szerveket, akiknek a tiltott drogok elleni hatékony harchoz a legkorszerűbb felszere-
lésre van szükségük.

A projekt olyan készülékek és a hozzájuk tartozó segédanyagok beszerzéséhez nyúj-
tott támogatást, amelyek megkönnyítették a résztvevő laboratóriumi dolgozók munkáját,
kiképzését és új elemzési eljárások kifejlesztését a dizájner drogok felismerésében. Tovább-
fejlesztették a már meglévő magyarországi analitikus kábítószer-adatbázist is, valamint
egy új adatbázis is készült Újvidéken, amely az első ilyen Szerbiában. A bűnügyi nyomozó-
kat szintén felszerelték és kiképezték helyszíni vizsgálatok elvégzésére. Ez a projekt egy már
létező együttműködés továbbfejlesztése volt a magyarországi és szerbiai belügyi szervek
között, mely nagyban hozzájárult a szervezett bűnözés megelőzéséhez és egy biztonság-
sabb határtérség létrehozásához.

A szervezett bűnözés megelőzése és az új szintetikus dizájner drogok azonosítása, elemzése

Szerbiában a megkérdezett emberek véleménye, hogy a projekt megvalósulása nagyban megnövelte a Szerb Belügyminisztérium kapacitását a szervezett bűnözés és az illegális kábítószer-kereskedelem elleni harcban. Megkönnyítette továbbá a bünyügyi eljárások hatékony végrehajtását a projekt által felölelt térség bíróságaiban, de egyúttal egész Szerbiában is. Az új dizájner drogok közös adatbázisa, amely megkönnyíti a komplex analízist és felügyeli a drogok aktuális eloszlásának alakulását csak egy a projekt számos eredménye közül. Ez az adatbázis a projekt mindkét fél számára nagy jelentőséggel bír, állandó vívmánya. Hangsúlyozzák a nagyfokú együttműködés fontosságát, amit a projektpartnerek a közös ötletek és megoldások cseréjénél tanúsítottak. Különösen fontos ez a bünyügyi szakértőknek, akiknek szorosan együtt kell működniük az új, igen nehezen analízálható dizájner drogok felismeréséhez. A helyszíni vizsgálatokra felkészítő képzés alkalmat nyújtott a szerb és magyar bünyügyi nyomozók tapasztalatcseréjére is.

Dr. Juhász Márta, magyarországi törvényszéki vegyész elmondása alapján az elmúlt néhány évben világszerte jelentősen megváltozott az illegális kábítószeres kínálat, ami az új dizájner drogok rohamos elterjedését eredményezte. A korszerűsített felszerelés és a kifejlesztett új módszerek növelni képesek a tárgyi bizonyítékok számát és minőségét, hozzájárulva a sikeresebb nyomozáshoz és vádemeléshez. A projekt legfontosabb eredményei a szegedi és újvidéki regionális bünyügyi laboratóriumok felszerelése, valamint az újonnan megjelent dizájner drogok adatbázisának létrehozása Újvidéken és a szegedi adatbázis bővítése voltak. Márta megjegyzi, hogy az illegális drogok elkobzásának száma a magyar-szerb határvonal mentén csökkenésnek indult. Felhívja rá azonban a figyelmet, hogy korreláció megállapítása a helyszíni vizsgálatok alkalmazása és a kábítószer-kereskedelem mértéke között nem egyszerű feladat. Elmagyarázza, hogy az illegális kábítószer-kereskedelem egy nagyon összetett jelenség, ami bármily következtetést bizonytalanná tesz, de a projekt mégis nagyban hozzájárult a lefoglalt illegális kábítószeres számának feljegyzett csökkenéséhez.

NCTCNSHIFSSZ12

Vezető Kedvezményezett: Homokháti Kistérség Többcélú Társulása Integrált Szociális és Gyermekjóléti Központ

Projekt partner: Exspecto Fondacija mentalne higijene, Subotica

A projekt teljes költségvetése 63,600.00 € | **EU-támogatás (IPA)** 54,060.00 €

Projekt kezdete 2011. 11. 01. | **Projekt vége** 2012. 10. 31.

A kábítószeres nem ismernek határokat

A határ menti régiók különösen ki vannak téve a kábítószerrel való visszaélés veszélyének. Ez a probléma elsősorban a két ország kifejezetten drog prevencióval foglalkozó intézményei közötti kapcsolatok, valamint a közös, összehangolt megelőzés-politika hiányából adódik. Habár a határ régió magyar és szerb határrendészeti szervei és a rendőrség együttműködnek, információkat cserélnek, nem tartják a kapcsolatot a többi érintett állami és önkormányzati intézménnyel és a drog prevenció civil szervezetekkel. A projekt célja az volt, hogy összehangolja a drog prevenció programokat a határ két oldalán, és megkönnyítse a tapasztalatcserét és az ismeretek átültetését a gyakorlatba. Mindezt azzal a céllal tették, hogy megelőzzék és csökkentsék a kábítószer-használatot a régióban, a célcsoportokat megfelelő információval lássák el a drogfüggőségről, a segítségkérésről és a kezelésről, valamint az innovatív és hatásos megközelítésekről a kábítószerrel való visszaélések megelőzésének érdekében.

A projektpartnerek számos jól megtervezett, célzott rendezvényt és tevékenységet szerveztek. Tizennégy műhelymunkát tartottak gyerekek számára a kábítószeres veszélyeiről, ahol szakértők és volt drogfüggők osztották meg tapasztalataikat, továbbá kilenc középiskolás diákcsoporthoz látogatott el egy drogkiállításra Szabadkán. A magyarországi kábítószer-megelőzés szakértők szabadkai intézményeket látogattak meg, és meghatározták a hosszú távú együttműködés stratégiáját. A magyarországi és a szerbiai diákok pedig az Exspecto Mentálhigiénés Alapítvány műhelymunkáiban vettek részt, és megtekintették a kiállítást. Szabadka főterén egy rendezvényt szerveztek a Kábítószerrel Való Visszaélés Világnapjának alkalmából. A helyszínre több mint 120 gyermek látogatott el és vett részt foglalkozások valamelyikén. A drogfogyasztási szokások, a tájékozottság és a hozzáállás felderítésére kérdőív készült, a határtérség droghelyzetének tanulmányozását pedig három nyelven végezték.

Egy átoszthalmi lány elmondása szerint Átoszthalmon nem gyakori a kábítószer-fogyasztás, és soha nem is volt az, de tudni szeretne volna, hogy mi történik a világban. Mikor megkérték, hogy részt vegyen az eseményen, habozás nélkül igent mondott. Számára a droghasználatról szóló előadások voltak a legjelentősebbek. Furcsa volt közvetlenül hallani az ex-drogosok történeteit arról, hogy hogyan vették át a pszichoaktív szerek az irányítást az életük felett anélkül, hogy egyáltalán észrevették volna.

Összehangolt
drogprevenációs
programok a
katar mindkét oldalán

A szerbiai Vrcelj Odri Violeta hiszi, hogy a régióban azonos vagy hasonló gondokkal küzdő szakértőkkel való tapasztalatcsere nagy jelentőséggel bír a szakmai fejlődése és a szolgáltatások szintjének emelése terén. Mint óvónővel dolgozó pedagógus, több alkalommal is tapasztalta, hogy a szakmai találkozók nélkülözhetetlen löketet adnak, hogy az illető kritikusan újraértelmezze a saját maga által használt módszereket. A szakértőkkel való beszélgetések útján nyert tapasztalat és egy intézmény működésébe való közvetlen betekintés véleménye szerint létfontosságú a változtatások kezdeményezésének érdekében. Ez pontosan az, amit a DRUGS projekt a szakembereknek ajánlott.

Vezető Kedvezményezett: Univerzitet u Novom Sadu, Prirodno-matematički fakultet u Novom Sadu

Projekt partner: Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Biológiai Kutatóközpont

A projekt teljes költségvetése 178,364.00 € | **EU-támogatás (IPA)** 151,609.40 €

Projekt kezdete 2013. 09. 01. | **Projekt vége** 2015. 02. 28.

A határon átnyúló együttműködés egy új növényi gyógyszer fejlesztése céljából a *Helicobacter pylori* ellen

A *Helicobacter pylori* baktérium felelős 80%-ban a gyomor- és 90%-ban patkóbél-fekélyért, továbbá a gyomor daganatos megbetegedésének és a lymphoma kialakulásának is legfontosabb rizikófaktora. A gyomorrák a második helyen van a rákos betegségek okozta halálesetek körében. A *H. pylori* fertőzések ellen jelenleg elérhető antibiotikumterápia számos mellékhatással rendelkezik, ezért szükséges egy új és hatékonyabb antimikrobiális terápia hatóanyag kifejlesztése. Az Újvidéki Egyetem Természettudományi-matematikai Kara és a Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Biológiai Kutatóközpontja közös kezdeményezést indított, hogy összegyűjtse a szerbiai és magyarországi kutatókat egy közös cél érdekében, mégpedig egy új, természetes alapú szer kifejlesztéséhez a *H. pylori* ellen.

Tizennyolc hónap leforgása alatt a projekten belül számos esszenciális olaj került elkülönítésre és kémiai karakterizálásra. Ezen olajok *in vitro* és *in vivo* antimikrobiális aktivitását tesztelték, egy olyan optimális készítmény létrehozásának érdekében, amely a lehető legkevesebb káros hatással bír. A partnerintézmények nagyban gazdagodhattak e kiváló projekt eredményeiből, mivel az ő kutatói kapacitásuk is fejlesztésre került, és új kapcsolatok születtek. Ezek a kapcsolatok egyaránt megkönnyítették mindkét intézmény integrációját az Európai Kutatási Térségbe, növelve versenyképességüket a különböző nemzeti és EU-támogatottságú projektekre való pályázás során. A projekt fő kimenetele egy új, szabadalmaztatott gyógyszerkészítmény és ennek első lépése a szer gyártása és a *H. pylori*-val fertőzött betegek kezelésében való alkalmazása felé a határrégióban

és világszerte. A projektnek köszönhetően a jövőben gyógyszerészeti kis- és közép vállalkozások is profitálhatnak az új készítmény lehetőség szerinti tömeggyártásából és terjesztéséből.

Dejan Orčić, PhD. az Újvidéki Egyetemről elmagyarázta, hogy köztudottan a lakosság nagy hányada (a régióban mintegy 50%-a) H. pylori-val fertőzött. A betegség jelentősen befolyásolja a fertőzött személy (és családtagjai) életminőségét, de akár komolyabb betegségekhez – gyomordaganathoz és lymphomához – is vezethet. A projekt részeként olyan esszenciális olajok megfelelő arányú keverékéből álló készítményt fejlesztettek ki, amely erős antibakteriális hatást gyakorol a H. pylori-ra (erősebbet, mint a tiszta olajok és néhány kereskedelmi készítmény). Ez a projekt kiegészítő jellegű megközelítés alkalmazásával hozott közelebb két kutatócsoportot. Az újvidéki csoport szakterülete a természetes termékek izolációja, kémiai karakterizációja, illetve in vitro és ex vivo bioaktivitásának értékelése, míg a szege-di csoport jelentős tapasztalattal rendelkezik az állatkísérletek és a Helicobacter-vizsgálatok terén. Ezért, mondja, kézenfekvő volt, hogy a két kuta-

tócsoport egyesítse erősségeit és szaktudásukat, az együttműködés pedig igen sikeresnek bizonyult – az eredmények minden várakozást felülmúltak. A készítményt eddig in vitro, baktériumkultúrákon és in vivo, egérmodellekben tesztelték. Az in vivo tesztek a H. pylori teljes megsemmisülését mutatták a gazdaszervezet bármilyen megfigyelhető mérgező hatás nélkül. Jelenleg a kutatás következő szintre való lépését tervezik, vagyis az embereken való klinikai vizsgálatokat.

Buzás Krisztina a Biológiai Kutatóközpont Biokémiai Intézetének Tumorimmunológiai és Farmakológiai Csoportjától hozzáteszi, hogy a szerb és magyar kutatócsoportok igen sikeres együttműködést tanúsítottak és szoros kötelékeket hoztak létre a projektben részt vevő két intézmény, de a két ország között is. A HELICO projekt megalakította a témával foglalkozó tudósok egy új, jelentős hálózatát. Növelte továbbá az EU-s partnerországok bizalmát, ami új lehetőségeket nyithat a társadalmi és gazdasági fejlődés terén. Hangsúlyozta, hogy a magyar oldalon a részt vevők 75%-a nő volt, főleg gyermekes anyukák, tíz évnél fiatalabb gyermekekkel. Krisztina kiemeli a kiegészítő jellegű megközelítés alkalmazását az együttműködés során. Ennek eredményeként a partnerek már in vivo kísérleti modelleket tesztelték és elkészültek a szabadalmi kérelemmel is. Azt is elmondja, hogy habár a kísérleti rendszerek ígéretes eredményeket hoztak, ebben a szakaszban a készítmény még messze van az emberi alkalmazástól. Hozzáteszi, hogy a jövőben szükséges lesz majd további kísérletek elvégzése és gyógyszercégek bevonása.

IMPRESSZUM

Szerkesztő: Senka Gavranov

Fordítás: Gajda Attila, Rácz Péter

A Közös Technikai Titkárság volt és jelenlegi dolgozóinak közreműködésével:

Borbély Péter, Halász János, Gelegonya-Szűcs Júlia, Jelena Dašić, Incze Tünde, Kalmár Péter, Kapcsos Katalin, Kubinyi-Prodanović Adrienn, Danica Lale, Natalija Matunović Milošević, Szeghalminé Ferencz Zsuzsa, Szeti-Furka Andrea, Viktor Tunić

A szabadkai Információs Pont, a Közös Technikai Titkárság antennaszervezete jelenlegi és volt dolgozói:

Relja Burzan, Dejan Vujinović, Zoran Krtinić

Külön köszönet a projektek megvalósítóinak, akiknek a fényképeit felhasználtuk a kiadványban és a csapat tagjainak:

Natalija Ostojic, Adam Hardie, Milica Piletić, Dejana Gajić és a Block&Roll Reklámügynökség

A második javított kiadást grafikai szerkesztette: Kiss Zoltán

A kiadvány és tartalmának szerzői jogai a Magyarország–Szerbia IPA Határon Átnyúló Program tulajdonát képezik – © Széchenyi Programiroda Nonprofit Kft. 2015.

Első kiadás: 2015. augusztus 31.

Második javított kiadás: 2016. november 30.

ISBN: 978-963-12-3298-1

JOGI NYILATKOZAT

Ez a dokumentum az Európai Unió pénzügyi támogatásával valósult meg. A dokumentum tartalmáért teljes mértékben a Széchenyi Programiroda Nonprofit Kft-n belül működő Magyarország–Szerbia IPA Határon Átnyúló Együttműködési Program Közös Technikai Titkárság vállalja a felelősséget, és az semmilyen körülmények között nem tekinthető az Európai Unió állásfoglalását tükröző tartalomnak.

Sokszorosítani csak személyes, oktatási és nem kereskedelmi célokra lehet.

A teljes tartalom vagy egy részének sokszorosítása és módosítása bármely formában csak nem kereskedelmi használatra megengedett, amennyiben a kiadványt az anyag forrásaként feltüntetik. A tartalom terjesztése vagy kereskedelmi felhasználása nem engedélyezett, kivéve a kiadó írásos engedélyével. Engedélykérelmüket a kiadónak küldjék az alábbi címre.

Kiadó:

Magyarország–Szerbia IPA Határon Átnyúló Együttműködési Program

Közös Technikai Titkárság

Széchenyi Programiroda Nonprofit Kft.

Szép u. 2.

1053 Budapest

Magyarország

<http://www.hu-srb-ipa.com/hu/>

